

Nr 5

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag ur kyrkofonden m. m.

Genom en den 20 januari 1956 dagtecknad proposition nr 44, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden, föreslagit riksdagen att med bifall till under särskilda punkter upptagna förslag

1. medgiva, att ur kyrkofonden må utgå bidrag till svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse för avlönande av i dess tjänst i utlandet anställda präster i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen under förevarande punkt förordat;

2. godkänna, att kyrkofondsmedel må enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande användas som förskott i av stiftsnämnd bedriven plantskole- och fröanskaffningsverksamhet.

Beträffande propositionens innehåll får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till denna.

1. Anslag till särskild prästerlig verksamhet utom riket

Enligt 6 § andra stycket punkten 4 i kyrkofondslagen skall ur kyrkofonden utgöras bland annat kostnad, som Konungen enligt av riksdagen godkända grunder bestämmer för avlönande av i särskild prästerlig verksamhet utom riket anställd präst, å vilken prästlönereglementet eller statens allmänna avlöningsreglemente icke äger tillämpning.

Då prästlönereglementet äger tillämpning å kyrkoherdar i svenska församlingar i utlandet, för vilka kyrkoordination blivit av Kungl. Maj:t fastställd, är de i sjömansvårdsstyrelsens tjänst i utlandet anställda prästerna den enda kategori, som i detta sammanhang är av intresse.

Enligt av Kungl. Maj:t den 6 juni 1952 (Prop. 1952: 102 p. 3, L³U 1952: 16, Rskr 1952: 193) och den 22 maj 1953 (Prop. 1953: 96 p. 3, Motion II 1953: 459, L³U 1953: 15, Rskr 1953: 181) utfärdade bestämmelser utgår bidrag ur kyrkofonden för avlönande av elva i sjömansvårdsstyrelsens tjänst i utlandet anställda präster. Avlöningsbidraget utgör alltsedan den 1 juli 1952 13 800 kronor för befattningshavare och år. För åtnjutande av avlöningsbidragen gäller vissa särskilda villkor.

I skrivelse den 31 aug. 1955 har *sjömansvårdsstyrelsen* lämnat en redogörelse för sin verksamhet utomlands budgetåret 1954/55 samt anmält sina önskemål för budgetåret 1956/57. Styrelsen erinrar därvid om att den löneökning å mellan 8 och 10 procent, som enligt beslut av 1955 års riksdag från och med den 1 januari 1955 tillerkänts såväl statstjänstemännen som det lönegradsplacerade territoriella prästerskapet, även kommit prästerna i de svenska församlingarna i utlandet till del. Enär sjömansprästerna i icke mindre grad än nämnda utlandspräster drabbats av levnadskostnadernas ökning, finner styrelsen det skäligt, att även sjömansprästerna erhåller motsvarande kompensation. Styrelsen föreslår sålunda, dels att lönebidragen till de i det föregående angivna elva i styrelsens tjänst anställda prästmännen från och med budgetåret 1956/57 höjes från 13 800 kronor till 15 000 kronor per befattningshavare och år (8,7 procents höjning), dels att för tiden den 1 januari 1955—den 30 juni 1956 retroaktiva lönetillägg å 1 800 kronor får utgå till envar av dessa befattningshavare.

Departementschefen. Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Persson, anför: »Jag finner mig böra tillstyrka, att det nu utgående avlöningsbidraget å 13 800 kronor från och med nästa budgetår höjes med åtta procent till i avrundat tal 14 900 kronor för befattningshavare och år. Vidare torde för tiden den 1 januari 1955—den 30 juni 1956 ur kyrkofonden böra utgå lönetillägg, beräknat till 1 650 kronor för befattningshavare och år, till envar av de präster, som under denna tid erhållit avlöningsbidrag ur kyrkofonden.»

2. Förskott av kyrkofondsmedel till viss plantskoleverksamhet m. m.

En väsentlig uppgift för stiftsnämnderna är att ha inseende och vård över de ecklesiastiska skogarna inom stiftet. Skogarna på allmänna kyrkohemman och vissa andra fastigheter förvaltas direkt av stiftsnämnderna för kyrkofondens räkning, och kostnaderna för denna förvaltning utgår enligt 6 § andra stycket 7) kyrkofondslagen ur fonden. De ecklesiastiska lönebeställena förvaltas visserligen av pastoraten, som också uppbär avkastningen och svarar för alla med skötseln förenade utgifter, men det åligger vederbörande stiftsnämnd att ha inseende över förvaltningen bland annat med avseende å skogsskötseln. Närmare bestämmelser härom meddelas i ecklesiastik boställsordning. Enligt dessa bestämmelser ankommer det på stiftsnämnden att fastställa hushållningsplan för skötseln av lönebeställes skog. För återväxt på område, där avverkning ägt rum eller skada å skogen uppkommit, är pastoratet skyldigt att vidtaga de åtgärder, som stiftsnämnden finner skäligt föreskriva. Har åtgärder som föreskrivits i hushåll-

ningsplan eller eljest icke fullgjorts inom utsatt tid, kan stiftsnämnden hos överexekutor begära, att vad pastoratet eftersatt skall verkställas genom överexekutors försorg men på pastoratets bekostnad. För arbetenas utförande erforderliga medel förskjutes i detta fall av kyrkofonden enligt särskild föreskrift; vad sålunda förskjutits äger överexekutor omedelbart låta uttaga hos pastoratet.

Till följd av särskilda förhållanden inom skogsvården har det vissa tider rått brist på skogsplantor och skogsfrö. För att råda bot på denna brist har stiftsnämnderna i Uppsala, Skara, Lund och Göteborg sedan ett flertal år tillbaka drivit egen plantskoleverksamhet och i viss utsträckning även insamling av skogsfrö (kottar). Verksamheten, som haft till syfte att täcka såväl de allmänna kyrkohemmanens som de ecklesiastika lönebostälernas behov av plantor och frö, har bedrivits med medel som förskotterats ur kyrkofonden.

I underdånig skrivelse den 25 maj 1954 har nu *stiftsnämnden i Uppsala* — med förmälan, att statskontoret under hand påpekat, att frågan om disposition av kyrkofondsmedel för angivna ändamål ej underställts Kungl. Maj:ts prövning — hemställt om bemyndigande att använda medel ur kyrkofonden för plantskole- och fröanskaffningsverksamhet. Av stiftsnämndens framställning inhämtas, bland annat, att när i slutet av 1930-talet ett ökat behov av skogsplantor börjat göra sig gällande, hade detta ej kunnat tillgodoses i önskad omfattning, varför stiftsnämnden för att icke äventyra de ecklesiastika skogarnas förnygring den 23 januari 1940 beslutat anordna och i egen regi driva plantskoleverksamhet, samt att, då det visat sig allt svårare att i marknaden erhålla barrträdsfrö av pålitligt god härstamning, stiftsnämnden den 25 januari 1946 beslutat organisera och driva kottinsamling i egen regi. Vidare framgår av stiftsnämndens framställning, att rörelsen under de senaste åren lämnat visst överskott och under normala driftförhållanden anses kunna vara självbärande.

Kammarkollegiet och *statskontoret* framhåller, att stiftsnämnderna torde vara oförhindrade att taga i anspråk kyrkofondsmedel för att bedriva plantskole- och fröanskaffningsverksamhet avsedd för de under stiftsnämndernas förvaltning stående fastigheterna. Enligt statskontorets mening kan däremot medel för verksamheten i vad den gäller de ecklesiastika lönebostälлена icke författningsenligt ställas till förfogande ur kyrkofonden. Statskontoret uttalar, att medgivande för stiftsnämnderna att, såvitt angår de ecklesiastika lönebostälлена, anlita kyrkofondsmedel som förlagskapital för dylik verksamhet synes förutsätta riksdagens medverkan.

Departementschefen: »Såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen har flera stiftsnämnder sedan åtskilliga år tillbaka drivit plantskole- och fröanskaffningsverksamhet för att täcka de ecklesiastika skogarnas behov av skogsplantor och skogsfrö. I samtliga fall har verksamheten grundats på medel som förskotterats ur kyrkofonden, detta trots att verksamheten

ända från början haft till syfte att tillgodose icke blott de av stiftsnämnderna själva förvaltade skogarna utan också skogarna på de av pastoraten förvaltade ecklesiastika löneboställena. För de plantor, som tillhandahållits pastoraten, har dessa erlagt betalning, motsvarande stiftsnämndens självkostnadspris.

Då nu frågan om detta system aktualiserats genom en framställning från stiftsnämnden i Uppsala, vill jag till en början understryka, att jag från praktiska synpunkter finner det lämpligt, att en stiftsnämd, på sätt som i förevarande fall skett, ordnar försörjningen med skogsplantor centralt för hela stiftet. Om de praktiska fördelarna av ett dylikt system synes också kammarkollegiet och statskontoret vara ense. Det kan anmärkas, att skogsvårdsstyrelserna enligt uppgift fortfarande har svårigheter att tillgodose behovet av skogsplantor.

Vad härefter gäller sättet för finansiering av stiftsnämndernas plantskole- och fröanskaffningsverksamhet torde det vara ostridigt, att nämnderna enligt kyrkofondslagen äger anlita medel ur fonden för att täcka kostnaderna för verksamheten till den del densamma tillgodoser de skogsfastigheter, som står under nämndernas omedelbara förvaltning. Såsom både kammarkollegiet och statskontoret framhållit ger bestämmelserna i kyrkofondslagen däremot icke något stöd för en sådan disposition av fondens medel, såvitt angår de ecklesiastika löneboställena. Det är emellertid att märka, att det i detta fall icke är fråga om att belasta kyrkofonden med utgifter utan endast om att anlita fondmedel till förskott, vilka normalt kommer att återbetalas. Enligt vad jag under hand inhämtat uppgick ifrågasvarande förskott under budgetåret 1953/54 till sammanlagt 52 300 kronor för den av stiftsnämnderna i Uppsala, Skara, Lund och Göteborg idkade plantskoleverksamheten och till sammanlagt 11 600 kronor för av stiftsnämnderna i Uppsala och Skara bedriven fröanskaffning. Under samma budgetår inbetalades i avräkning å förskott sammanlagt 49 700 respektive 13 200 kronor.

Kammarkollegiet och statskontoret har båda diskuterat den möjligheten att i stället avkräva de av verksamheten berörda pastoraten erforderliga förskottsmedel. Statskontoret har för sin del förordat denna utväg. Såsom kammarkollegiet närmare utvecklat skulle emellertid ett dylikt system medföra vissa svårigheter och ett omfattande administrativt besvär för stiftsnämnderna. Enligt min mening bör därför denna lösning icke komma i fråga.

Jag finner i stället avgörande skäl tala för att den hittillsvarande ordningen skall få bestå. Under förutsättning att verksamheten inriktas på att, såvitt avser de ecklesiastika löneboställena, i princip vara självbärande, bör enligt min mening hinder icke möta mot att kyrkofondsmedel användes som förskott i verksamheten. Liksom statskontoret anser jag emellertid frågan vara sådan att riksdagens godkännande bör inhämtas.»

Utskottet

Utskottet tillstyrker vad i propositionen föreslagits under punkten 1.

Vad beträffar det i punkten 2 föreslagna godkännandet av att kyrkofondsmedel må användas som förskott i plantskole- och fröanskaffningsverksamhet, som bedrivs av stiftsnämnd, finner utskottet det vara angeläget understryka, att den verksamhet av detta slag som hittills förekommit fyllt en uppgift av stor betydelse för en rationell skötsel av de ecklesiastiska skogarna. I fråga om den del av verksamheten, som berör de ecklesiastiska löneboställena, erfordras emellertid riksdagens samtycke till förskott av kyrkofondsmedel. Då verksamheten i denna del, såvitt nu kan bedömas, kan förutsättas vara självbärande och risken för att kyrkofonden icke skall återfå förskotterade medel därför är ringa samt det av praktiska skäl knappast kan ifrågakomma att de av verksamheten berörda pastoraten skulle avkrävas nödiga förskottsmedel, finner utskottet i likhet med departementschefen avgörande skäl tala för att den hittillsvarande ordningen får bestå. Kyrkofondsmedlen må emellertid, såsom i propositionen föreslagits, endast i den ordning som närmare bestämmes av Kungl. Maj:t användas som förskott i dylik verksamhet. Utskottet tillstyrker även under denna punkt det i propositionen framlagda förslaget.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,
att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition.

Stockholm den 22 februari 1956

På tredje lagutskottets vägnar:

HUGO OSVALD

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Osvald, Albert Hermansson,* Lindahl, Grym, Herbert Hermansson, Ebbe Ohlsson, Krügel och Georg Carlsson;

från andra kammaren: herrar Andersson i Löbbo, Åhman, Nyberg, Eriksson i Sandby,* Persson i Appuna, Andersson i Ryggestad, fru Boman och herr Hansson i Skegrie.

---

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.